

יום שני ט"ו באייר תשע"ה

שו"ת סיכום הדף היומי

מייל: n101@okmail.co.il פקס: 03-5709307 ניתן לקבל כל יום לתיבת מייל או לפקס.

לע"נ ר' שמואל ב"ר יצחק זצ"ל

כתובות - צ"א

1. תניא: נשא את הראשונה ומתה, נשא את השניה ומת הוא, לת"ק: באין בניה של זו [לכאן שניה] לאחר מיתה ונוטלין כתובת אמן.
 - א. לר' שמעון: אם יש מותר דינר - אלו ואלו נוטלין כתובת אמן, ואם לאו - חולקין בשוה. מה ביאור מחלוקתם?
 - ב. ב'מתה אחת בחייו ואחת במותו' - לת"ק: אין לבני הראשונה כתובת בנין דכרין שמא יבאו לריב, לר' שמעון: אם יש מותר, יש.
 - ג. הו"א א': לכו"ע ב'אחת בחייו ואחת במותו' יש לבני ראשונה 'בנין דכרין'. ונחלקו: לת"ק רק כשהמותר קרקע נוהג 'בנין דכרין', ולר' שמעון אף כשהוא מטלטלין. ונדחה: מהמשנה הלקח, שמפורש בה שר' שמעון מצריך מותר בקרקע.
 - ד. הו"א ב': לת"ק רק אם המותר הוא מקרקע שאינה משועבדת לבעל חוב נוהג בנין דכרין, ולר' שמעון אפילו אם הוא מנכסים משועבדים. ונדחה: שא"כ היה צריך לומר 'בנין שיש שם מותר דינר'.
 - ה. אין לפרש: לת"ק: בפחות מדינר לא נוהג בנין דכרין, לר"ש: אפילו פחות מדינר. כיון שר"ש אמר במפורש שצריך דינר [וכן לא יועיל להפוך] למסקנא - נחלקו לגבי מטלטלים וכן משועבדים אם נעשים נותר - ואיפוך: לת"ק: נעשים נותר, [ובניה של זו היינו ראשונה] לר"ש: אינם נעשים.
2. רב פפא פסק: א. אחת בחייו ואחת במותו - יש להן 'בנין דכרין', ב. כתובה נעשית מותר לחברתה. לכאורה אם אומר את ב' ממילא יודעים את א' אם היה אומר רק את ב', הו"א שנעשית מותר רק בנשא שלש נשים ומתו שתים בחייו ואחת במותו, ויש לאחרונה רק בת, וכיון שאינה יורשת לא תבא לריב עמם, קמ"ל שגם באופן המדובר לעיל לא חוששים לריב.
3. משנה - מתי נוהג בנין דכרין?
 - א. היה נשוי שתי נשים ומתו, ואח"כ מת הוא ויתומים מבקשין כתובת אמן ואין שם אלא שתי כתובות - חולקין בשוה, כדין כל ירושה.
 - ב. אם היה שם מותר דינר - אלו נוטלים כתובת אמן, ואלו נוטלים כתובת אמן, והשאר בשוה.
 - ג. אין בני הכתובה המרובה יכולים לומר אנחנו מעלים על נכסי אבינו יפה דינר, כדי שיטלו כתובת אמן, אלא שמין בבי"ד.
 - ד. היו שם נכסים שראוים ליפול מאבי אביהן - ולכשיפלו יהיה מותר דינר אינו נחשב מותר.
 - ה. לדעת ר"ש: המותר צריך להיות דווקא מקרקע.
4. אם בשעת מיתה שווי הנכסים היה עם מותר, ועד ששמואם בבי"ד נתמעטו - פשיטא שכבר זכו יורשי הכתובה הגדולה. מה הדין אם היה הפוך?

לרב עמרם: יתנו בני הכתובה הקטנה לבני הכתובה הגדולה. לרב נחמן: אף במועטין ונתרבו, כבר זכו בהן יורשי הקטנה.

מעשה באדם שהיו נושים בו אלף זוז - ומכר באחריות שני ארמונות, כ"א בחמש מאות זוז. בא בעל חוב וטרף בית אחד בחובו, כשרצה לטרוף גם את השני אמר לו הלוקח: או שתיטול רק את הראשון ויחשב לך כאלף זוז, או שאתן לך אלף זוז ואסלק אותך משניהם. וסבר רמב"ח להוכיח ממשנתנו שפסקה שאין בני הכתובה הגדולה יכולים להעלות את השווי, דחה רבא: דווקא במשנתנו כיון שיהיה לבני הקטנה הפסד, אבל ללוקח לא יהיה הפסד. אחר שלקח הקרקע ע"י פירעון אלף זוז כותבים ללוקח 'שטר טירפא' שיחזור עמו לגבות מהמוכר -

לרבינא כותבין על אלף, [כשיעור החוב ששילם] לרב עורא על חמש מאות [כשיעור שקנהו מהמוכר], וכן הלכה. והגמרא מביאה סיפור דומה לזה.
5. מעשה באדם שהיו נושים בו מאה זוז, והותיר שדה שהיתה שווה חמישים זוז, נתנו היתומים לנושה חמישים זוז כדי שלא יטול את השדה, ושוב ביקש את השדה עבור יתרת חובו, מה פסק בזה אב"י ליתומים?

החמישים הראשונים שנתתם הם 'מצוה על היתומים לפרוע חוב אביהן' ולכן בדין טורף את המשועבד לו.

אבל - אם בשעה שנתנו לו את השדה אמרו 'חמישים אלו הם דמי השדה' הסתלק שיעבודו.
6. אדם מכר את כתובת אמו בסכום מועט ואמר לקונה אם תבא אימי ותערער אין באחריותי, לבסוף האם מתה והגיע הבן עצמו לערער. מה נפסק?

סבר רמי בר חמא: הבן עומד במקום אמו ויש לו את כוחה שיכלה לערער, דחה רבא: אמנם אחריות על אמו לא קיבל אבל אחריות על עצמו קיבל.